

MEDENİ KANUNUMUZUN MAHFUZ MAL TELÂKKİSİ

Yazan: Prof. Dr. Hüseyin
Cahit OĞUZOĞLU

GENEL OLARAK

Karı koca arasında akdî mal rejimlerinden mal birliği veya mal ortaklığı usulünün kabulü halinde eşlere ait malları, kabul edilen mal idare usulüne dahil olan ve bu idare usulünden mahfuz mal adıyla hariç tutulan mallar diye iki guruba ayırmak zarureti vardır. Akitle kabul edilen idare usulü dışında kalan bu ikinci guruba dahil mallar, ait oldukları eşin hususî ihtiyaçlarını karşılamaya yarar ve evlilik birliğinin tahmil ettiği külfetlere ancak mal ayrılığı rejimine müteallik hükümler dairesinde tâbi olur. Başka bir ifade ile, mahfuz mallara, karı koca malları arasında mal ayrılığı rejimine tâbi mallar statüsüne kıyaslanabilecek bir statüye sahip, muhtar hukukî bir mal topluluğu demek mümkündür. Modern hukuktaki vuzuhu haiz olmamakla beraber, mahfuz mal telâkkisi menşeyini cermen hukukunda bulur. Medenî Kanunun İsviçrede kabulünden önce de bazı kantonlarda mahfuz mal telâkkisine yer verilmiş olduğu görülmekte ise de, bu telâkki bugünkü hükümlerle kazandığı önemi, henüz haiz değildi. Evli kadının bugün medenî hakları kullanma ehliyetini muhafaza etmiş ve hayata, muamelata, gün geçtikçe daha fazla karışmış ve katılmış olması, mahfuz mallara müteallik hükümlerin kanunumuzdaki ehemmiyetini açık olarak anlatmaya kâfi gelir. İsviçre'de alelaide kanunî mal rejimi, mal birliği olduğu için mahfuz mallara müteallik hükümlerin kabulü evli kadının normal bir ehliyete sahip olması hususundaki prensibi teyid eylemiş, karıyı mallar bakımından bir hareket serbestisine kavuşturmuştur.

Bazı tanınmış hukukçular mahfuz malları Roma Hukukunda kölelere ve bilhassa ailenin erkek çocuklarına tanınmış olan peküle benzettirler. Pekül günün birinde erkek çocukların tam iktisadî bağımsızlığını temine hizmet eylemiştir.

Medenî Kanunumuza göre alelaide kanunî mal rejimi, İsviçre'den tamamile farklı olarak, mal ayrılığı rejimi olduğu ve henüz tatbikatta ak-

dî rejimlere de pek tesadüf edilmediği için, mahfuz mallara müteallik hükümlerin İsviçre'de haiz olduğu pratik kıymet ve ehemmiyetin bizde de mevcut olduğunu söylemek imkânı yoktur. Medenî Kanununun memleketimizde kabulünden bugüne kadar, karı kocanın malî münasebetlerini düzenleyen ve 170 inci maddeden başlayarak 240 ıncı maddede biten hükümlerin mühim bir kısmı üzerinde layikiyle durulmamış, bunların anlaşılması ve anlatılması hususunda bir ceht sarfedilmemiştir. Hatta birçok hukukçularımız bu hükümlerin şimdiye kadar tatbik edilmemiş olanlarının kanundan çıkarılması lüzumuna kanidirler. Buna rağmen el'an meri olan bu hükümlerden mahfuz mallara taalluk edenlerinin bu yazımızda ele alınarak incelenmesinin faydadan hali olmayacağını sanmaktayız.

Evlenme mahfuz mallar üzerinde hiçbir tesir husule getirmez. Karı koca bu kabil malları üzerinde tasarruf serbestisine sahip kalmakta, bu malların mülkiyetini, idaresini ve intifasını muhafaza etmektedir. Bu mallar dolayısıyla hasıl olan her türlü kâr ve zarar, ve artış mahfuz mala sahip bulunan karı kocaya aittir.

Mahfuz mallar, karının mahfuz malları ve kocanın mahfuz malları olmak üzere iki kısma ayrılmakta ise de, kocanın mahfuz malları karının mahfuz mallarının hukukan haiz olduğu ehemmiyete sahip değildir. Kocanın mahfuz malı karı koca arasındaki münasebetlerde ehemmiyetlidir. Ezcümle kocanın mahfuz mallarında husule gelen fazlalık karı koca arasında taksim edilmez. Mal ortaklığında da kocanın mahfuz malları üzerindeki haklarının önemi vardır. Ortaklığa dahil olan malların aksine olarak kocanın mahfuz malları, ortaklığa dahil olmaz. Bu mallar üzerinde koca, dilediği gibi tasarruf eder. Karısının rıza ve muvafakatini istihsale muhtaç değildir.

Üçüncü şahıslarla ve bilhassa alacaklılarla olan münasebetleri bakımından kocanın mahfuz mallarının hiçbir ehemmiyeti yoktur. Bu takdirde, mahfuz mal kocanın ortaklığa dahil mallarından ayrılmaz. Zira gerek şahsî borçlarından, gerekse evlilik birliğinin borçlarından gayri mahdut surette koca sorumludur. Bu sebeptendir ki, üçüncü şahıslara nazaran kocanın mahfuz mallarını tefrik etmenin amelî hiçbir faydası ve değeri yoktur.

Umumiyetle mahfuz maldan bahsedildiği zaman ilk hatıra gelen karının mahfuz mallarıdır. Karının mahfuz malları kocasının idare ve intifandan hariç kalan mallarıdır ki şahsî borçlarına karşılık teşkil eder ve koca birliğin borçlarını ödemekten âciz bir hale düştüğü zaman karı, mahfuz malları ile birliğin borçlarından mesul olur.

Mahfuz malların şümül ve vüsati ne olursa olsun, bunlar evlenme mukavelesi ile kabul edilen mal rejimine dahil mallara nazaran tâli bir ehemmiyeti haizdir. Malların kabul edilen rejime tâbi olması kaide, bir kısmının bundan hariç kalması ise bir istisnadır. Bu sebeple kanunumuz, şüphe ve tereddüt halinde, bir malın rejime dahil mallardan telâkki edileceğini ve mahfuz mal olduğunu iddia eyliyen karı kocanın bu iddiasını ispat eylemesi lüzumunu kabul etmiştir.

MAHFUZ MALLARIN TESİSİ

Bu mallar, kanunen veya hukukî bir muamele ile teessüs ve taayyün eder. Hukukî muamele neticesinde mahfuz malların teessüsünü de ikiye ayırarak incelemek lâzım gelir. Bunlardan biri, karı koca arasında mal birliğini veya mal ortaklığını tesis eden evlenme mukavelesi, diğeri de karı kocadan biri lehine üçüncü şahıs tarafından yapılan teberrurlarda teberru edenin arzusudur ki bazı mallara mahfuz mal vasfını izafe eder.

Mahfuz malların kanun hükmü ile teessüsü :

Kanun hükmü ile karıya ait olan mahfuz mallar, kanun vazının bu mallar için derpiş ettiği menşe ve tahsis şartlarının bulunması ile vücut bulur; bunların karı koca arasında yapılacak her hangi bir mukavele ile ilgisi yoktur. Bu malları mahfuz mal haline getiren menşe veya tahsis şartlarının ortadan kalkması halinde, bunların kanun hükmü ile mahfuz mal vasfını kaybedip etmiyecekleri hususu münakaşalıdır. Bazı müellifler bu takdirde mahfuz mal vasfının devam edeceği, bazıları da bu malların istisnaf karakterini göz önünde tutarak, teessüslerini temin eden şartların zevali ile, bu vasıflarının da zail olacağı fikrindedirler. Birinci görüş tarzının koyduğu hükümlerle karının bağımsızlığını temine çalışan kanun vazının düşüncesine daha uygun düştüğü kanaatindeyiz. Karı kocanın veya üçüncü şahısların iradesinden müstakil olarak kanunumuz bazı malların mahfuz mal olacağını kabul etmiştir. Karının kanun hükmü ile teessüs eden mahfuz malları hakkında 169 uncu maddenin 2 inci fıkrasını tatbik imkân yoktur. Zira bu hüküm, ancak karının şahsî mallarına veya mal ortaklığı usulüne tâbi mallara dair karı koca arasındaki hukukî tasarrufların sulh hakimi tarafından tasdik edilmedikçe muteber olmayacağına dairdir. Kanunen mahfuz olan karı mallarında karı koca arasında herhangi bir hukukî muamele mevcut olma-

diğına göre, sulh hâkiminin tasdiki ile ilgili bir durum karşısında bulunulmadığı meydandadır. Kanunumuz karı kocadan her ikisine ait olan mahfuz mallarla münhasıran karıya ait olan kanunî mahfuz malları ayırmıştır.

Karı kocadan her ikisine ait olan kanunî mahfuz mallar:

Karı kocadan her birinin zatî eşyası kanunen mahfuz malıdır. Görülüyor ki kanunumuzun 183 üncü maddesinin (1) numaralı bendinde yazılı mahfuz mallarla eşlerin her ikisi de ilgilidir. Bu mallar, münhasıran karının veya kocanın zatî istimaline tahsis edilmiş bulunduğuna göre mülkiyeti eşlerden birine ait olan böyle bir malı diğeri kullanamaz. Birçok mallar ve haklar, ezcümle misli şeyler, alacaklar, fikrî haklar umumiyetle bu kabil mallar arasında yer almaz. Kanunumuzun 183 üncü maddesinin (1) numaralı bendine göre mülkiyeti eşlerden ancak birine veya diğesine ait olan malların mevcudiyeti ve karıya aitse, bu malların koca tarafından ve kocaya aitse, karı tarafından istimal edilememesi icap eder. Âriyet alınmış veya kiralanmış olan bir elbise, bunu giyen eşe ait olmadığı için kanunen mahfuz mal telâkki edilemez. Buna mukabil kocanın karısına hediye ettiği veya giyilemez hale gelen elbisesinin yerine aldığı yeni bir elbise, karının mahfuz malları arasında yer alır. Zira bunun mülkiyeti münhasıran karıya ait olduğu gibi, istimali de yalnız ona aittir. Görülüyor ki kanuna göre bazı malların karı veya kocadan birinin zatî eşyası mahiyetini haiz maddî ve menkul mallardan olması, eşlerden yalnız birine aidiyeti ve münhasıran onun tarafından istimal edilmiş bulunması mahfuz mal karakterini iktisap etmesi için şarttır. Ezcümle karı kocanın elbiseleri, çamaşırları, şapkalı, ayakkabıları, karının tuvalet ve ziynet eşyası, dikiş makinesi, kocanın traş takımları, eşlerden birinin meslek veya sanatının icrasına yarayan alât ve edevat, ve bunlara benzer eşlerden yalnız birine ait ve münhasıran onun zatî istimaline mahsus eşya bu kabildendir. Bu eşyanın mahiyetinden ziyade, mâliki nazara alınarak, ona tahsisi hususudur ki, mahfuz mal vasfının esaslı ve tesis edici unsurlarından birini teşkil eylemektedir. Bu malların karı kocadan birinin zatî istimaline tahsisinden kanun vazının maksadı, karı hariç kalmak şartile kocanın ve koca hariç kalmak şartile karının bu malları istimal eylemesi olduğu görülmekte ve anlaşılmaktadır.

Münhasıran zatî istimal tahsisi kâfi görmiyerek fiilî istimal şartı üzerinde duran bazı müellifler mevcut ise de, bu görüş tarzının kanunumuzun 183 üncü maddesinin bir numaralı bendi ile bağdaşabileceğine kâni değiliz. Zira kanun vazı mahfuz mal vasfını izafede böyle bir şartı

nazara almamış, eşyanın ciheti tahsisini esas tutmuştur. Fiilî istimal şartı tatbikatta içinden çıkılmaz ihtilâflara yol açabilir ve bu hususun mevcut olup olmadığını her hadisede ayrı ayrı araştırılması ve tespit edilmesi icap eder ki bunun yapılması çok defa kolay olmasa gerektir. Bu görüş tarzının bir neticesi olarak zatî istimaline mahsus olan bir mal fiilen kullanmaktan vazgeçen eş, onu tekrar istimale başladığı takdirde, o malın eski karakterinin de avdet edeceğini kabul eylemek lâzım gelir. Halbuki karı veya kocanın hakikî maksadını her zaman kestirmek mümkün değildir. Demek oluyor ki, kanunun üzerinde durulan hükmüne göre, bazı malların mahiyetleri itibariyle, bazılarının da halin icabı göz önünde tutularak, karı veya kocanın zatî istimaline tahsisi neticesinde mahfuz mal karakteri belirmiş olacaktır. Eşlerden yalnız biri, veya diğeri tarafından kullanılmakla beraber, evin müşterek ihtiyaçlarını karşılayan, yahut her iki eşin müşterek istifadesini sağlayan, ezcümle elektrik süpürgesi, buz dolabı, çamaşır makinası, mutbak takımları kabilinden eşya kanunumuzun bu hükmüne göre mahfuz mallardan değildir.

Kanun hükmü ile münhasıran karıya ait olan mahfuz mallar:

Karının iş veya sanatının icrasına yarayan mallar:

Medenî Kanunumuz 183 üncü maddesinin 2 numaralı bendinde herhangi bir tefrike lüzum görmeksizin karıya ait olmak şartile işinin veya sanatının icrasına yarayan bütün malları mahfuz mal olarak kabul etmiştir. Karının meslek ve sanatını hükme bağlayan 159 uncu maddeye göre karı koca mallarını idare için hangi usulü kabul etmiş olursa olsun, karı, kocanın sarahaten veya zimmen müsadesile bir iş veya sanatla iştigal edebilir. Kocanın izinden imtinaî halinde karı kendisinin bir iş veya sanatla iştigal etmesi, birliğin veya bütün ailenin menfaati icabı olduğunu ispat ederse, bu izin hâkim tarafından verilebilir. İşte bu hükme uygun olarak bir meslek veya sanatla iştigal eden karının, bu meslek veya sanatın icrasına yarayan bütün malları ve sermayesi kanunen mahfuz maldır. Bu malların mülkiyetinin karıya aidiyeti, bir iş veya sanatı icrasına tahsis edildiklerine göre şahsî mallardan hesaplarının ve idaresinin fiilen ayrılması, ve 159 uncu madde hükmüne uygun olarak karı tarafından bir iş veya sanatın icrası şartı ile bunların karının mahfuz malları arasında yer alacağına şüphe yoktur. Karının kocasından veya hâkimden izin almadan bir iş veya sanatla iştigali halinde, bu iş veya sanatın icrasına yarayan mallar kanunen mahfuz mal vasfını iktisap edemez. Buna mukabil kocanın bir iş veya sanat icrası için karıya bıraktığı şahsî mallar mahfuz mallar arasına girmiş olur. Bir iş veya sanat icrası için kocanın karısına vermiş olduğu müsaade, karının çalışmaları sıra-

sında ortaya çıkacak ihtiyaçlarını karşılamak üzere ortaklık veya şahsî mallarını mahfuz mala kalbetmesine kendiliğinden imkân vermez. Bir şahsî malın veya ortaklık malının karının mahfuz malları arasında yer almasına koca itiraz etmemiş olursa, her hangi bir evlenme mukavelesine lüzum olmaksızın bu mallar, kendiliğinden mahfuz mal vasfını kazanmış olur. İzah edilen şartların mevcudiyeti halinde, karının bir iş veya sanatın icrası için kullandığı bütün mallar, ezcümle para, menkul ve gayri menkul mallar, alat ve edevat, emtia alacak hakları ve sermaye, bir kelime ile karının ticarî bilançosunun aktifine tahsis edilmiş olan hanenin tamamı mahfuz mal vasfını haizdir.

İsviçre Medenî Kanununda karının bu çeşit kanunî mahfuz mallarının yer almış bulunması büyük bir ehemmiyet arzeder. Kanun vazınının bu hükmü koyarken bir meslek veya sanatla iştigal eden evli kadına arzu edilen bağımsızlığı sağlamak gayesini gütmüş olduğu muhakkaktır. Medenî kanunumuz mal ayrılığını kanunî rejim olarak kabul eylemekle bu gayeyi tahakkuk ettirmiş oldu.

Bir iş veya sanatla iştigal eden karının o iş veya sanatı kendi namına icrası, ve hasıl olacak türlü hasar ve zarardan bizzat sorumlu olması icap eder. Aksi halde, karının bir meslek veya sanatla iştigal ettiği şahsî faaliyette bulunduğu kabul edilemeyeceğine göre, o iş veya sanatın icrasına yarıyan mallar da mahfuz mal telâkki edilemez. Görülüyor ki kanunun üzerinde durulan hükmüne göre bir malın mahfuz mal olması münhasıran karıya ait bulunmasına bağlıdır. Bu hüküm münferit mallara olduğu kadar, toplu mallara da tatbik edilebilir. Karının dikiş makinesini, avukatlık veya doktorluk yapıyorsa meslekî kitaplığını, bizzat idare ve işletme kararında ise tevarüs ettiği fabrikayı misal olarak almak kabildir. Malbirliği rejiminde icra ettiği sanat veya meslekten mütevellit borçlardan karı, kocanın haiz olduğu haklar nazara alınmaksızın, bütün malları ile sorumludur. Mal ortaklığında aynı borçlardan ortaklık malları, binnetice koca sorumlu olur. Karının bir iş veya sanat icrasından sağladığı kâr, gelir ve fazlalık, bir işletmeye bağlanmış olan sermaye faizleri de mahfuz maldır. Mahfuz maldan, gene mahfuz mal vücut bulacağı şeklindeki kaide ve 183 üncü maddenin 3 numaralı bendi sözlerimizi teyit edecek mahiyette olmakla beraber aksi fikir ve kanaatte olan hukukçular da mevcuttur. Karı iş veya sanatını veya bunların icrasına yarıyan malları ve sermayeyi, kocasına devrettiği takdirde, bu mallar mahfuz olmak vasfını kaybetmiş olurlar. Üçüncü şahısların hakları her zaman mahfuz tutulmuştur.

Hülâsa karının meslek veya sanatının icrasına yarıyan malların geniş manası ile mahfuz mal olarak kabul edilmiş olması, İsviçre Medenî

Kanununun eseridir. Medenî kanun İsviçre'de yapılmadan evvel, Solör Kantonu müstesna, bu kategoriye dahil mahfuz mallar, hiçbir kanton hukukunda yer almamıştır. Alman Medenî Kanunu da bunlara çok mütevazı denebilecek şekilde yer vermiş, dar ve maddî manasiyle, karının münhasıran işinin görülmesine hizmet eden, alat ve vesaiti mahfuz mal telakki eylemiş, sermayesini teşkil eden mallar üzerinde ise karının ancak kocasının izni ile tasarruf edebileceği ve bu sermayenin kanunen mahfuz mal sayılamıyacağı esasını koymuştur.

Karının ev işleri dışındaki çalışmalarının mahsulü:

Bu kategoriye dahil mahfuz mallar, mahfuz mal müessesesinin bel kemiğini teşkil etmektedir. Kocanın haiz olduğu otoritenin kötüye kullanılmış ve bu hususun da kanun vazunun gözönünden kaçmamış olması neticesinde kabul edilmiş olan kanunî bir mahfuz mal çeşididir.

İsviçre'de Medenî Kanun yapılmadan evvel bazı istisnalar bir tarafta bırakılacak olursa, kanton mevzuatı, kariya, çalışmalarının mahsulü üzerinde hususî bir hak tanımamıştır. Ancak Cenevre ve Neuchâtel gibi bazı kantonlar böyle bir hakkı kabul etmişlerdi. Alman Medenî Kanunu prensip itibariyle karının çalışmaları mahsulüne mahfuz mal vasfını izafe eylemiştir. Fransa mevzuatı da kadına çalışmaları mahsulü üzerinde tasarruf imkânı tanımıştır. İsviçre Medenî Kanunu ile Medenî Kanunumuzun bu hususta diğer memleketlerin kanunlarından çok daha geniş davranmış olduklarına şüphe yoktur. Karının ev işleri dışındaki çalışmalarının mahsulü hiçbir kayda tabi tutulmaksızın mahfuz mal adedilmiştir. Bunun için de karının ev işleri dışındaki çalışmalarının mahsulünü, şahsî malları ile karıştırmaması, ayrı tutması, ve mahfuz mala vücut veren çalışma ve faaliyetin kanuna uygun bulunması icap eder. Karının bu kabil mallarını ayrı tutmaması halinde, diğer malları ve gelirleri gibi bunlar da kocanın idaresine tabi olur. İzah edilen şartlar mevcut olduğu takdirde kanun, mahiyetleri ne olursa olsun, karının ev işleri dışındaki çalışmaları ile elde edeceği kazançların kâffesinin mahfuz mal olacağını kabul eylemiştir.

Karı evlenmenin kendisine tahmil ettiği mükellefiyetlerin ifasından dolayı bir ücret talebinde bulunamaz. Evi idare etmiş olması, kocasının muavin ve müşaviri bulunması kendisine böyle bir hak bahşeyemez. Ev işleri dışındaki çalışmalardan maksat, karının serbest bir meslek veya sanatla yahut herhangi bir ticarî işle iştigali veya emeğini kiraya vermiş olması, bir kollektif veya gayri mahdut mesuliyetle bir komandit şirkete ortak yahut bir anonim şirkete idare meclisi üyesi olması ve ben-

zeri hususlardır. Kadın profesörlük, hekimlik, ebelik, öğretmenlik, ressamlık veya benzeri iş ve sanatlardan biri ile iştigal edebileceği gibi, bir dairede veya müessesede memur veya müstahdem olması da mümkündür. Yevmiye ile bir atelyede, bir fabrikada işçi olarak veya ev işleri dışında çamaşırcılık, terzilik ve mümasili işlerde de çalışabilir. Karının ev dışı çalışmalarının devamlı olması da şart değildir. Bu çalışmaların evde veya üçüncü şahıslar nezdinde olmasının da ehemmiyeti yoktur. Ev işlerinden tasarruf ettiği zamanlarda bir kazanç temini gayesiyle dikiş, nakış, çorap, örgü ve mümasili işleri evde yapabileceği gibi, müzik dersi vermek, dikiş dikmek, çamaşır yıkamak veya diğer işler için de üçüncü şahısların buldukları yerlere gidebilir.

Görülüyor ki değişik şartlar içinde, karının ev idaresi ve işleri dışındaki her türlü faaliyet ve çalışmalarından mütevellit kazançları mahfuz malları arasında yer alır. Bu çalışmaların nelerden ibaret olabileceğini tamamen söylemek imkânsızdır. Bu kabil çalışmalarından da karı yevmiye, ücret, maaş, temettü, bahşış, ikramiye, mükâfat, yüzdelik gibi çeşitli mahiyette kazançlar sağlayabilir. Bu hususta geniş davranmak muvafıktır. Zira kadın evin idaresi dolayısıyla kendisine terettüp eden mükellefiyetler dışında bir takım işler yapmakta, mecbur olduğundan fazla işlerle uğraşmaktadır. Kocanın işinde devamlı bir memur veya müstahdem vaziyetinde çalışarak ücret alan karının, bu ücreti de, kanaatimizce, mahfuz malları arasında yer alır. Geçici mahiyette bazı işleri veya kanunen kocasına karşı zaten mecbur olduğu yardımı yapan karının, bu kabil çalışmaları üzerinde durmuyoruz. Tamamile meslekî mahiyette bir mesaiye ve faaliyete kendisini vermiş olması halinde, karının bu nevi çalışmalarının mahsulü mahfuz mal vasfını kazanır. Kocanın işinde çalışarak karının temin edeceği kazançlar, ev işlerinden müstakil bir çalışma mahsulü olmadığı ve karının eve müteallik faaliyetlerinin neticesinden tefrik edilemeyeceği içindir ki bazı hukukçulara göre - mahfuz mal mahiyetinde telâkki edilmemiştir. Halbuki, kanaatimizce kanuna uygun olan mukabil görüş tarzı, bu kabil çalışmaları da ev işleri dışındaki müstakil çalışmalar mahiyetinde kabul ve karı koca arasında her türlü hukukî muameleye cevaz olduğuna göre, sırf kocaya ait işler için böyle bir hizmet akdi yapılması neticesinde elde edilecek kazançların da mahfuz olacağını beyan etmektedir. Bu izahat gösteriyor ki, sırf eve ait işlerden dolayı, ezcümle çocukların elbiselerini diktiğini, hasta olan kocasına veya çocuklarına baktığını, hizmetçi tutmak suretiyle yapılacak birçok ev işlerini bizzat yaptığını ileri sürerek, bunlar için kocasından herhangi bir karşılık talep eylemesine imkân mevcut değildir. Evlenen kadın kocası ile birlikte kurulan birliğin saadetini temin ve ço-

cukların iâşe ve terbiyesine beraberce ihtimam etmek hususlarını iltizam eylemiştir. Karı koca arasında karşılıklı olarak müzaheret vazifesini kabul eden kanunumuz kadının müsterek saadeti temin hususunda gücü yettiği kadar kocasının muavin ve müşaviri olduğunu beyan eyledikten sonra, eve kadın bakar demektedir. Görülüyor ki ev çalışmalarına dahil olmadıkça karının maddî, fikrî veya iktisadî mahiyette her türlü mesaisinin mahsulü kanunumuzun 183 üncü maddesinin 3 numaralı bendine göre mahfuz maldır. Karının bu nevi kazançlarının mahfuz mal olması, bunları münhasıran zatî istimaline hasır ve tahsis eylemesini icap ettirmez. Lüzum hasıl oldukça kadın, bu kazançlarını her şeyden evvel evin ihtiyaçlarına tahsise mecburdur. Kanunun gayesi, kariya bu kabil çalışmalarının mahsulü üzerinde bir mülkiyet hakkı tanımaktır. Kanun vazı, böyle sarıh bir hüküm koymamış olsaydı, mal birliği rejiminde koca, karısının bu kabil çalışmalarından mütevellit kazançlarının mülkiyetine sahip olurdu. Mal ortaklığı rejiminde ise, böyle bir hükmün bulunmaması karının bahis mevzuu kazançlarının ortaklık malları arasında yer alması neticesini doğururdu. Kanun vazı karının bu nevi kazançlarının evlilikten mütevellit mükellefiyetlerle ilgisini kesmeyi asla düşünmemiştir. Karının bu çalışmalarından mütevellit mahfuz malları her zaman bu karakterini muhafaza eder. Ancak karı kocanın iradesine veya icabına göre bu vasfı kaybetmiş olabilirler. Bu mahfuz malların muhtelif sebeplerle artmış olması haline de gene mahfuz mallardan mahfuz mal vücuda gelir kaidesi tatbik edilir. Kanun, 183 üncü maddede beyan edilen mahfuz mallar dışında kanun hükmünden mütevellit mahfuz mal tanımamaktadır.

Mahfuz malların hukukî muamele ile tesisi:

Bazı mallar doğrudan doğruya kanun hükmüne müsteniden mahfuz mal vasfını haiz olmayıp, kanunun fertlere bahşettiği irade serbestisi çerçevesi içinde hareket edilmesi neticesinde bu karakteri iktisap ederler. Bu irade beyanı, karı kocadan veya üçüncü şahıslardan sadır olabilir.

Evlenme mukavelesiyle:

Evlenme mukavelesiyle karı koca, bazı malların mahfuz mal olacağını ve kabul ettikleri mal birliği veya mal ortaklığı usulüne ithal edilmiyeceğini kararlaştırmış olabilirler. Kanunumuz bu hususta karı kocayı hiçbir suretle takyit etmek istememiştir. Karı koca diledikleri gibi anlaşarak mahfuz mal tesisinde serbesttirler. Muayyen olmak şartıyla bir mala veya müteaddit mallara bu vasfın izafesine cevaz vardır. Karı koca arasında bir akitle mahfuz mal tesisi halinde, bu akdin evlenme mukavelesi olması şarttır. Karı kocanın yapacağı her hangi bir hukukî muamele ile

mahfuz mal tesisine imkân yoktur. Mahfuz mal tesisi evlenmeden sonra vuku bulursa evlenme mukavelesinin mahkemenin de tasvibine iktiran etmesi lâzımdır. Mukavele tescil ve ilân edilmedikçe üçüncü şahıslara karşı dermeyan edilemez. Karı koca her zaman mal birliğine veya mal ortaklığına dahil bir kısım mallarına mahfuz mal ve mahfuz mallarına da birliğe veya ortaklığa dahil mal vasfını izafe edebilir. Elverir ki evlenme mukavelesi için kanunun derpiş ettiği şekil şartlarına riayet edilmiş ve yargıcın da tasvibi alınmış olsun. Evliliğin devamı sırasında yapılan evlenme mukavelesi, karı kocanın malları üzerinde başkalarının haiz olduğu hakları ihlâl edemez. Görülüyor ki evlenme mukavelesi ile mahfuz mal tesisinde tamamiyle serbest olan karı koca, akdî mal rejimleri için tutulan sicile bu malları kaydettirmekle bunların mahfuz mal olduğunu üçüncü şahıslara dermeyan etmek imkânını elde ederler. Ancak böylece mevcudiyetleri irâe edilmek suretiyle bütünden ayrılan bazı malların mahfuz mal olarak sicille kaydettirilmesi, evliliğin devamı sırasında vaki omuşsa mevcut alacaklıların haklarının bundan müteessir olmasına kanun vazı müsaade etmemiştir.

Üçüncü şahsın iradesiyle:

Üçüncü şahıs tarafından karı kocadan biri lehine bir teberruda bulunulması halinde teberru edenin arzu ve iradesi teberrua konu teşkil eden malların mahfuz mal olmasını sağlamaya kâfi gelir. Ezcümle üçüncü bir şahsın hibe veya vasiyet yoluyla, karı kocadan biri için mahfuz mal tesis etmesi mümkündür. Üçüncü şahıslar tarafından karı kocadan biri lehine yapılabilecek teberruların mevzuu genişdir. Üçüncü şahsın teberru ettiği malların mahfuz mal olabilmesi için, bu hususu sarih olarak şart kılması lâzımdır. Aksi halde teberru edilen mallar mahfuz mal karakterini iktisap edemez. Üçüncü şahsın arzu ve iradesinin bu hususta büyük bir önemi haiz olduğu görülmektedir. Mahfuz hisse müstesna, teberrular bütün mallara ve her çeşit mala taallük edebilir. Teberruun konusu bir mal topluluğu veya muayyen bir mal olabilir. Ancak karı kocadan birinin mahfuz hissesi mahfuz malları arasına konulamaz. Tasarruf nisabı dahilinde kalmak şartıyla bir kimse, varisi olan karı kocadan biri lehine mahfuz mal olarak vasiyette bulunabilir. Fakat mahfuz hisse üzerinde dilediği gibi tasarruf edemeyeceği için, bu hisseyi mahfuz mal olmak kaydıyla vasiyet etmek cihetine gidemez. Bu izahat da gösteriyor ki usul veya fûru tarafından mahfuz mal tesisi tasarruf nisabı ile mukayyettir. Yapılan teberruların kayıt ve şarta tâbi tutulması ve ezcümle teberru ettiği bir gayrimenkul üzerinde üçüncü şahsın yaşadığı müddetçe intifa veya sükna hakkını muhafaza eylemesi caizdir. Teberru yapmanın bunu yaptığı anda

teberruuna konu teşkil eden malların mahfuz mal olacağını beyan etmesi ve ezcümle hibe mevzuunun bundan faydalananın mamelekine bu şartla dahil olması lâzımdır. Mülkiyet hakkı mevhubunlehe intikal ettikten sonra vahip, teberruun konusu hakkında yeni bir şart dermeyan etmek hakkını kaybetmiş olur. Bir üçüncü şahsın mahfuz mal tesisi, hususi bir irade beyanını istilzam eden hukukî bir muameledir. Bu muamele teberru edilen malların mahfuz olacağına dair özel bir kaydı muhtevi değilse, karı koca evlenme mukavelesi ile bu mallara mahfuz mal vasfını izafede serbesttir. Görülüyor ki üçüncü şahısların karı veya kocaya ivazsız bir iktisap sağlayan hukukî muameleleridir ki bir mala veya bazı mallara mahfuz mal vasfının izafesine imkân verir. İvazlı muamelelerde buna imkân tasavvur edilemez.

Medenî kanunumuz evlenme mukavelesiyle mahfuz mal tesisi için muayyen bir şekil şartı derpiş ettiği halde, üçüncü şahıslar tarafından bu hususta yapılacak teberrular için hususi bir şekle yer vermemiştir. Üçüncü şahıs mahfuz mal tesisi sayesinde yapacağı teberruu hibe, miras mukavelesi veya vasiyet tarikiyle yapmak imkânına mâliktir. Bu muamelelerin sıhhati için kanunen riayet edilmesi gereken şartları gözönünde bulundurmak lâzım, fakat kâfidir. Teberru edilen malların mahfuz mal olduğunu üçüncü şahıslara karşı dermeyan edebilmek için bunların karı koca mallarına müteallik sicilde mahfuz mal olarak kayıt ve ilân ettirilmesi şarttır. Karı kocadan birinin diğerine yapacağı teberrular neticesinde de mahfuz mal tesisine imkân vardır. Koca evlenme mukavelesi ile bazı mallarını mahfuz mal olarak karısına bağışlayabilir. Bunların mahfuz mal vasfı ile karı koca malları sicilne kayıt ve ilân ettirilmesi, herkese karşı bu hususun dermeyan edilmesini sağlamış olur. Kanunumuzun 182 inci maddesi, karıya bir bağışta bulunmak isteyen üçüncü şahsa, bağış mevzuunu kocanın idare ve intifandan hariç tutmak imkânını bahşetmektedir. Koca böyle bir muameleye itiraz edemez. Kanunun bu maddede kullandığı teberru tabirinin mânası, hibe tâbirinden çok daha geniştir. Her türlü ivazsız muamele, ezcümle karı lehine bir haktan feragat, ibra, çeyiz tesisi teberru tâbirinin şumulüne dahildir.

MAHFUZ MALLARIN TABİ OLDUĞU HUKUKİ REJİM

Kanunumuz mahfuz mal müessesesini kısmî bir mal ayrılığına kıyas etmiştir. Mahfuz mallar, mal birliği veya mal ortaklığı kaidelerine tâbi değildirler. Karıya ait mahfuz mallar üzerinde koca idare ve intifa hakkına sahip değildir. Karı mahfuz malları üzerinde dilediği gibi tasarrufta bulunmağa ehildir. Mahfuz mallarının mülkiyeti kendisine ait olduğu gibi,

bunları idare, semere ve gelirlerini de iktifat eder. Bu mallara müteallik dâvalarda bizzat taraftır. Aktettiği borçlara evli değilmiş gibi bunlar karşılık teşkil eder. Karı bizzat giriştiği borçlardan umumiyetle mahfuz malları ile mesul olur. Bilhassa yalnız mahfuz mallarından mesul olmak üzere veya kocasının rızası olmaksızın, yahut da birliği temsil hususundaki selâhiyetlerini tecavüz ederek ettiği borçlardan ancak mahfuz mallarının kıymeti nisbetinde sorumlu olur. Mahfuz mallar, karının aile mallarına iştiraki hususunda mal ayrılığı hükümlerine tâbidir. Mal ayrılığı rejimindeki hükme göre de koca karısının münasip bir derecede aile masrafına iştirakini isteyebilir. İştirakin mikdarında ihtilâf ederlerse, her biri iştirak mikdarının tesbit edilmesini mahkemeden talep edebilir. Karının bu suretle iştiraki hiç bir vakit de iade ve tazmin mükellefiyetini icabetmez. Ev masraflarına iştirak borcundan dolayı karı hakkında cebri icraya başvurmak mümkündür. Zira kanunumuz karı kocadan birine iase için muayyen muavenet mikdarının tahsilinde her zaman cebri icra talep olunabileceğini açıkça beyan etmektedir. Kanunen mahfuz malların kısmî bir mal ayrılığına kıyas edilmiş olması, muhakkak surette karının mahfuz malları ile aile masraflarına ayrıca bir iştirakte bulunmasını tazammun eylemez. Kocanın istifade hakkına sahip olduğu, karısının şahsî mallarının geliri ve semereleri, bu masraflara yeter bir iştirak ve yardım teşkil edebilir. Alman hukukçuları da bu görüş tarzını paylaşmakta ve karının şahsî mallarından kocanın elde ettiği gelirin aile masraflarına iştirak borcunun mikdarını tesbitte nazara alınması lâzım geldiğini ve bu gelirin kifayetsizliği nisbetinde aradaki farkın mahfuz mallardan tamamlanmasının uygun olacağını beyan etmektedirler. Bu suretle karı zararına kocanın servet iktisap eylemesi önlenmiş olur. Görülüyor ki, karının mahfuz mallarına müteallik aile masraflarına iştirak borcu ile, mal ayrılığı rejiminde aynı mahiyette mevcut olan borcu arasında önemli bir fark vardır. Mal ayrılığında durumu bütün masrafları yapmağa müsait olsa bile, koca, her mal ve kârda karısının münasip şekilde aile masraflarına iştirakini talep selâhiyeti ile mücehhezdir. Halbuki mal birliği ve mal ortaklığı rejimlerinde, rejime dahil karı mallarının gelirinin yeterliği böyle bir selâhiyeti istimale imkân bırakmaz.

Medenî kanunumuzun 184 üncü maddesine tekabül eden İsviçre medenî Kanununun 192 inci maddesinde ayrıca lüzumu halinde karının çalışmalarından mütevellit kazancı ile de aile masraflarına iştiraki derpiş edilmiş ve bu hususta sadece mal ayrılığı hükümlerine atıfta bulunması kâfi görülmemiştir. Medenî Kanun tasarısına sonradan ilâve edilen bu fıkra birinci fıkranın teyidi ve başka bir şekilde tekrarı mahiyetindedir.

Kocanın ve evlilik birliğinin kaynakları kâfi gelmediği takdirde ki karının çalışmalarından mütevellit kazançları ile aile masraflarına iştiraki bahis mevzuu olabilir. Evveleminde koca bütün masraflara katlanmak ve şahsî kaynakları ve mal rejimine dahil malların gelirleri ile bunları karşılamak zorundadır. Koca bu kaynakların kifayetsizliği nisbetinde karının ev işleri dışındaki çalışmaları mahsulü olan mahfuz malları ile masraflara iştirakini talep etmeden önce, diğer mahfuz mallarından bu borcun ifasını isteyebilir. Bunlar da yetersiz olursa, o zaman karı, çalışmalarından mütevellit kazançları ile masraflara iştirak zorundadır. Bu fikri paylaşmayan hukukçular, karının çalışmalarından mütevellit kazançları ile de masraflara iştirak borcunun mutlak olduğu kanaatinde idirler. Fakat, İsviçre Medenî Kanununun, icabı ve lüzumu halinde demış olması bu kabil mallarla iştirak borcunun yerine getirilmesini diğer kaynakların kifayetsizliği şartına tâbi tutmak istediğini göstermekte ve infak ve iase mükellefiyetinin kanunen esas itibariyle kocaya tahmil edilmiş olması da bu görüş tarzının kanun vazının maksat ve niyetine ve kanunun umumî prensiplerine daha uygun düştüğünü meydana koymaktadır. Malî kaynakları zayıf olan ailelerde karı bu kabil kazançlarının tamamını, birliğin ihtiyaçlarına tahsis zorunda kalabilir. Bu kaynaklar müsait olduğu nisbette karının bu çeşit malları ile masraflara kısmen iştirak eylemesi veya hiçbir suretle iştirakine lüzum kalmaması da mümkündür. Bu izahlardan her meselenin hususî mahiyetine göre incelenerek bir karara bağlanması icap ettiği anlaşılmış bulunmaktadır. Mahfuz malları ile karının aile masraflarına ne nisbette iştirak edeceğini tespit hususunda eşlerin anlaşamaması halinde mesele hâkim tarafından halledilir. Karının kazançlarını kocaya ve aile masraflarına tahsisi, kocayı hiçbir suretle iade ve red mükellefiyetine tabi kılmaz.

Bütün bu izahlarımızdan anlaşılıyor ki karı icabı halinde mahfuz mallarından fedakârlık yapmaya mecburdur. Kocanın borç ödemekten âciz olması halinde mal birliği veya mal ortaklığı rejiminde evin ihtiyaçlarını karşılamak üzere, karı veya koca tarafından girilmiş olan borçlardan dolayı karı bütün malları ile sorumludur. Karı koca arasında mütekabilen mevcut olan müzaheret mükellefiyeti, böyle bir halde karının mahfuz malları ile de sorumlu tutulmasını zarurî kılmıştır. Karının münhasıran mahfuz malları ile sorumlu olmak üzere koca menfaatine üçüncü şahsa karşı, iltizamının muteber olması da sulh hâkiminin tasdikine vabestedir.

Mahfuz mal müessesesinin hakikî değerini takdir edebilmek için kanunun rejime dahil mallarla mahfuz malların münasebetini ve bilhassa

bu hususta beyyine külfeti meselesini ne suretle düzenlediğini incelemek lâzımdır. Bazı hukukşinaslar, mahfuz mallara dair olan hükümlerin âmme intizamına müteallik olduğu fikrindedirler. Binaenaleyh, karı evlenme mukavelesi ile kendi leh'ine vaz edilmiş olan hükümlerin tadilini veya bertaraf edilmesini tazammun eden bir feragatte bulunamaz. Diğer bazı hukukçular ise, kanun vazınının bu tarzda düşündüğünü ispat etmek imkânının bulunmadığı kanaatindedirler. Birinci fikir umumiyetle kabul edilmiş ve rüçhan kazanmıştır.

Umumî prensiplere binaen mahfuz malların idare ve istifadesini karı kocasına terkedebilir. Kanunumuzun 186 ncı maddesi, karı, mallarının idaresini kocasına bırakmış olduğu takdirde evliliğin devamı müddetince hesap sormaktan vazgeçtiği ve mallarının bütün gelirini ev masrafına karşı kocasına bıraktığı farz olunur. Karı kocasına bıraktığı idare hakkını her zaman geri alabilir. Ve geri almak hakkını iskat etmesi muteber değildir, demektedir. Karının mahfuz mallarının idaresini kocasına bırakmış olması halinde bu malların mahfuz mal karakterinin devam edip etmeyeceğini araştırmakta fayda vardır. Bunun için kanun hükmü ile mahfuz olan mallarla, diğer mahfuz malları tefrik etmek lâzımdır. Kanunen mahfuz olan mallar arasında da karının bir meslek veya sanatla işgalini temin eden sermaye ve mallar üzerinde durmak yerindedir. Karı namına olmakla beraber, iş veya sanatın idaresi ve bilfiil icrası kocaya bırakıldığı takdirde, muamelâtın selâmet ve emniyeti bakımından böyle bir iş veya sanatın icrasına yarıyan mallar mahfuz mal karakterini muhafaza eder. Buna mukabil karıya ait olan iş veya sanatla koca kendi namına işigale başladığı andan itibaren, bu iş veya sanatın icrasına yarıyan sermaye ve malların mahfuz mal vasfı ortadan kalkmış olur. Bu mallar, rejime dahil mallar arasında yer alır. Bu hal tarzı rejime dahil mallara nazaran mahfuz malların istisnai karakterine dayanmaktadır.

Evlenme mukavelesi ile tesis edilen mahfuz malların yeni bir evlenme mukavelesiyle bu vasıflarını kaybetmeleri mümkündür. Diğer mahfuz mallar için de bu kaidenin tatbik edilebileceğini iddia eden hukukçular yanında, karı koca arasındaki lalettayin bir anlaşma ile bu neticenin temin edilebileceği fikrini müdafaa eden hukukçular da mevcuttur. Bu sonuncular, aksi ispat edilinceye kadar, karının bütün mallarının mal rejim'ine dahil addedileceğini beyan eden kanun hükmüne dayanmaktadırlar.

Karının, mahfuz mallarını karı koca malları hakkındaki sicile kaydettirmiş olması veya bu hususu ihmali karıya ait malların vasfını tayinde büyük bir ehemmiyeti haizdir. Mahfuz mal müessesesi kanunen kısmı

bir mal ayrılığına kıyas edilmiş olduğuna göre, eşine karşı mecbur olduğu yardım dışın da kocaya, karıya ait mahfuz malları idare mükellefiyeti tahmil edilemeyeceği gibi, karı da mallarının intifasını kocaya bırakmak zorunda değildir.

Mal birliğine veya mal ortaklığına dahil mallarla mahfuz mallar arasında bir sınırın çizilmesi, karının ve üçüncü şahısların menfaatleri bakımından zarurî ve önemli olduğu kadar, kocanın hakları bakımından da lüzumludur. Medenî Kanunumuz rejime dahil mallara zimmet de olsa bir rüçhan izafesinden geri kalmamıştır. Kanunumuzun 191 inci maddesi karı koca arasında mal birliğinin kabulü halinde, evlilik mukavelesinde birliğe dahil olmayacakları tasrih edilmişler müstesna olmak üzere, evlenme zamanında her birinin mâlik olduğu ve evliliğin devamı sırasında iktisap eylediği bütün malların birliğe dahil olacağını açık bir surette beyan eylemektedir. Mahfuz malların istisna edilebileceğini bu hükümden anlamaktayız. Bu hükme nazaran malların rejime dahil olması kaide, olmaması ise, tamamiyle istisnadır. Bir malın vasfını tayinde tereddüt mevcut olursa onun rejime dahil olduğu kabul edilir. Mal ortaklığına müteallik 211 inci madde hükmü de aynı fikri diğer sözlerle ifade ve teyit eylemektedir. Demek oluyor ki, her hal ve kârda mahfuz mal vasfı umumî kaidenin tam manasiyle istisnasıdır. İsbattan bahseden kanunumuzun, karı kocadan biri bir malın mahfuz mallardan olduğunu iddia ettiği surette davasını ispata mecburdur deyen 185 inci maddesi hükmü, rejime dahil mallara kanun vazının atfeylediği üstünlüğün mantıkî ve tabii bir neticesidir. Kanun kaidenin değil, istisnanın ispat edilmesini istemiştir. Bu hükmü ile kanun vazısı aksi sabit oluncaya kadar karının bütün mallarını rejime dahil telâkki eylemiştir. Mal birliği rejiminde bir malın karının şahsî mallarından olduğunu iddia eden karı veya koca davasını ispata mecburdur. Bu isbat başarılmadıkça birliğe dahil malların mülkiyetinin kocaya ait olacağını kabul etmek zarureti vardır.

185 inci maddenin kabul ettiği karine, karı koca ve üçüncü şahıslar bakımından mevcut bir karinedir. Karının mallarını ilgilendiren bir davanın masraflarını veya bu mallara ait bir vergiyi veya benzeri borçları kimin ödeyeceğini tayinde bu karinenin rolü vardır. Aksi sabit oluncaya kadar rejime dahil mallardan müstefit olan koca bahis mevzuu külfetlere katlanmaya ve borçları üzerine alması mecburdur. Kocanın alacaklarının da 185 inci maddedeki karineden faydalanmaya çalışacaklarına şüphe yoktur. Münhasıran karının mahfuz mallarından haklarını istifa eylemek durumunda olan alacaklılar hakkında da 185 inci madde hükmü tatbik edilir. Bir malın mal rejimine dahil olduğunu iddia eyliyen kimse,

iddiasını ispata mecbur tutulmamıştır. Rejime dahil malların mülkiyeti de, hilafı sabit oluncaya kadar kocaya ait telâkki edilmiş olduğuna göre, ihtilâf halinde bir malın mahfuz olduğunu iddia eden karının alacaklısı iddiasını ispat etmek zorundadır. 185 inci maddede derpiş edilen karine menşei ne olursa olsun, bütün mahfuz mallara şamildir. Bununla beraber kanunun hükümlerine uyularak bir kısım malların mahfuz mal şeklinde tescil ve ilân ettirilmesi hali mahfuzdur. Karının bir iş veya sanatının icrasına yarıyan sermaye ve mallarının mahfuz olduğunu ispat etmesi ve bu suretle karineyi çürütmesi kolaydır. Ev işleri dışındaki çalışmalarından mütevellit kazançlarının mahfuz mal olduğunu ispata yarım bütüm delil ve vasıtaları, kadının iyi bir şekilde muhafaza etmesinde fayda mevcuttur. Demek ki kanundan mütevellit mahfuz mallar karine bakımından hususî bir imtiyazdan istifade etmemektedirler. Ancak bunlara varlık veren menşe veya ciheti tahsis şartlarının mevcudiyeti mahfuz mal karakterinin kolaylıkla belirmesini sağlamaya kâfi gelir.

Mahfuz mal müessesisiyle karının iktisadî faaliyetlerde bulunması ve bu yüzden inkişafını isteyen kanun vazının düşüncesiyle, 185 inci maddedeki karineye müteallik hükmü telif eylemek bir hayli güçtür. Bu bakımdan böyle bir karinenin mesnetsiz olduğunu söylemek yerinde olur. Bu karinenin bir neticesi olarak karı ile koca veya karı koca ile üçüncü şahıslar arasında bir ihtilâf zuhur ettiği takdirde bir malın mahfuz mal olduğunu iddia eyleyen eşin bu iddiasını ispat etmesi lâzımdır. Bir malın mahfuz mal olduğunu ispata menfaati bulunan üçüncü şahıslar hakkında da kıyasen aynı kaideyi tatbik eylemek muvafık olur. Ayrıca medenî kanunumuzun 6 inci maddesindeki beyyine külfetine taallük eden hüküm de bunu âmirdir. 185 inci maddedeki karinenin hükümsüz kalmasını kolaylıkla sağlamak için karının bütün mahfuz mallarını karı koca malları hakkındaki sicile kayıt ve ilân ettirmesi tavsiyeye şâyandır. Evlenme mukavelesiyle tesis edilen mahfuz malların üçüncü şahıslara karşı mevcudiyeti sicile kayıt ve ilân ettirilmiş olmalarına bağlıdır. Kanunî mahfuz mallar hakkında ise sicile kayıt ve ilân mecburiyeti yoktur. Bununla beraber kadın kanunî mahfuz mallarını da sicili mahsûsuna kayıt ve ilân ettirmekte fayda görebilir. Bazan bir malın menşe veya ciheti tahsisine göre kanunen mahfuz mal telâkki edilip edilemeyeceğini tespit zarureti hasıl olabilir. Üçüncü şahısların teberruları neticesinde mahfuz mal vasfını kazanmış olan mallar hakkında kanunda her hangi bir şekil mecburiyeti derpiş edilmemiştir. Bazı hukukçular bu hususun kanun vazınca unutulmuş olduğuna bu malların da mahfuz mal olabilmesi için sicili mahsusa kayıt ve ilân ettirilmesi lâzım geldiğine kaanidirlir.

Ne olursa olsun, kadın daima mahfuz mallarını alakalı sicile kayıt ve ilân ettirmekteki menfaatini düşünmekten hâli kalmıyacaktır.

Anlaşıldığı üzere bütün mahfuz malların karı koca malları hakkındaki sicile kayıt ve ilân ettirilmeleri muvafıktır. Ayrıca mal birliği rejiminde karı koca her zaman şahsî mallarının noter vasıtasıyla bir defterinin yazılmasını isteyebilirler. Bütün bu tedbirlerle kanunda mevcut olduğunu gördüğümüz karinelerin hükümsüz kalması kolaylıkla sağlanmış olur.

Hülâsa, mahfuz mal müessesesi mal birliği ve mal ortaklığı rejimlerinde mevcut olup, karıya, medenî ehliyetini ve teşebbüs kaabiliyetini sağlamak bakımından kanunumuzun ileriye müteveccih adımlarından birini teşkil eylemektedir.